

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

С.Г. БАТАЖОК,
к.е.н., доцент, Білоцерківський національний аграрний університет,
О.О. РУДИЧ,
к.е.н., доцент, Білоцерківський національний аграрний університет

Особливості лізингових операцій у портфелі послуг кредитно-фінансових інститутів

У статті розглянуто сучасний стан функціонування та розвитку ринку лізингових послуг в Україні. Проаналізовано сутність фінансового лізингу, його переваги і недоліки.

Ключові слова: лізинг, фінансовий лізинг, оперативний лізинг, оренда, лізингові компанії, лізингодавець, лізингодержувач.

С.Г. БАТАЖОК,
к.е.н., доцент, Белоцерковский национальный аграрный университет,
О.О. РУДИЧ,
к.е.н., доцент, Белоцерковский национальный аграрный университет

Особенности лизинговых операций в портфеле услуг кредитно-финансовых институтов

В статье рассмотрено современное состояние функционирования и развития рынка лизинговых услуг Украины. Проанализированы суть финансового лизинга, его преимущества и недостатки.

Ключевые слова: лизинг, финансовый лизинг, оперативный лизинг, аренда, лизинговые компании, лизингодатель, лизингополучатель.

S.G. BATAZHOK,
PhD in economics, associate professor of finance and credit, Bila Tserkva national agrarian university,
O.O. RUDYCH,
PhD in economics, associate professor of finance and credit, Bila Tserkva national agrarian university

Leasings operations are in brief-case of services of credit-financial institutes

The article reviews the current state of operation and development of the leasing market in Ukraine. The essence of financial leasing, its advantages and disadvantages.

Keywords: leasing, financial leasing, operating leasing, renting, leasing companies, lesser, lessee.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки Україна перебуває на шляху глибоких соціально-економічних перетворень, необхідною умовою успішного здійснення яких є розвиток і розширення реального сектору економіки. Але для цього необхідно використовувати альтернативні методи фінансування витрат на оновлення матеріальної бази і реструктуризацію виробництва. Однією з таких альтернатив

може стати лізинг. Нині лізинг як фінансова послуга виступає одним із факторів зростання конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, підвищення якості та ефективності виробництва і, як наслідок, зміцнення їх позицій на вітчизняному та світовому ринках. Підвищення значення ринку лізингових послуг в Україні обумовлене тим, що лізинг є альтернативою банківському кредитуванню та дієвим ін-

струментом процесу ефективного оновлення основних засобів і технологій підприємств усіх напрямів економічної діяльності. Зважаючи на це, розвиток цієї фінансової послуги на фінансовому ринку України є своєчасним та необхідним.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. На сучасному етапі розвитку лізингових відносин проблеми організації та регулювання лізингу привертають увагу багатьох фахівців, про що свідчить значна кількість наукових публікацій, присвячених цій темі. Серед вітчизняних дослідників проблеми лізингу висвітлено у працях А. Загороднього, О. Лубяницького, А. Мокія, Н. Славянської, В. Трача, Н. Лісовського, О. Грищенко, А. Кущика, О. Ладюка, О. Стрілецької, Ю. Лазерної та ін. Проте через динамізм сучасних соціально-економічних, політичних процесів зазнають відповідних змін і умови здійснення лізингових операцій. Ряд актуальних питань щодо оцінки, розвитку, фінансування та кредитування лізингу потребують додаткового дослідження.

Мета статті – розглянути сутність фінансового лізингу, основні переваги й недоліки, які впливають на нього, дослідити ринок лізингових послуг та визначити проблеми та перспективи його розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на активний розвиток фінансової системи, ринок лізингових послуг в Україні перебуває на стадії становлення, при цьому активізація лізингових операцій істотно впливає на розширення реального сектору економіки України, а тому необхідно визначити переваги та недоліки лізингу в порівнянні з іншими видами фінансування, а також дослідити проблеми та перспективи розвитку ринку лізингових послуг в Україні.

Значним кроком на шляху до створення умов для ефективного функціонування та розвитку лізингу в Україні став 2004 рік, оскільки саме в цьому році набули чинності у новій редакції Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України та Закон України «Про фінансовий лізинг». Зазначені акти є основою правової бази регулювання цивільно-правових відносин, що виникають із договору лізингу. Нове законодавство є позитивним з погляду створення дієвого правового механізму для функціонування лізингу у державі, оскільки в ньому задекларована свобода договірних відносин, більш чітко окреслені права й обов'язки учасників договору фінансового лізингу та його основні умови, закріплена можливість сублізингу, прописані норми захисту прав лізингодавця у випадку недобросовісності лізингоодержувача тощо. Однак, незважаючи на прогресивність прийнятих норм, у цілому законодавство у сфері лізингу не є досконалим, існують норми, які не узгоджуються між собою.

У редакції Господарського кодексу України лізинг – це господарська діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні за договором лізингу однією стороною (лізингодавцем) у виключне користування другій стороні (лізингоодержувачу) на визначений строк майна, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність (господарське відання) за дорученням чи погодженням лізингоодержувача у відповідного постачальника (продавця) майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів. Залежно від особливостей здійснення лізингових операцій лізинг може бути двох видів – фінансовий чи оперативний. Об'єктом лізингу може бути не-

рухоме і рухоме майно, призначене для використання як основні фонди, не заборонене законом до вільного обігу на ринку і щодо якого немає обмежень про передачу його в лізинг. Не можуть бути об'єктами лізингу земельні ділянки, інші природні об'єкти, а також цілісні майнові комплекси державних (комунальних) підприємств та їх структурних підрозділів [1].

Майно, передане в оперативний лізинг, після закінчення строку договору лізингу підлягає обов'язковому поверненню лізингодавцю. А майно, передане у фінансовий лізинг, після закінчення терміну договору лізингу переходить у власність лізингоодержувача на умовах, визначених договором. Для об'єкта фінансового лізингу існує обмеження щодо передачі його на термін, упродовж якого амортизується мінімум 60 відсотків вартості об'єкта лізингу, визначеної в день підписання договору. Договір лізингу укладається у формі багатосторонньої угоди за участю лізингодавця, лізингоодержувача, продавця (постачальника) предмета договору лізингу та інших юридичних або фізичних осіб, участь яких є необхідною для його виконання (непрямий лізинг), або двосторонньої угоди між лізингодавцем і лізингоодержувачем (прямий лізинг).

У Законі України «Про оренду державного та комунального майна» зазначено, що оренда – це засноване на договорі строкове, юридично оформлене, платне користування майном, необхідне орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності [2]. Спільним у відносинах лізингу і оренди з боку користувачів (лізингоодержувача та орендаря) є те, що це відносини майнового найму, платного строкового користування майном. Відмінність полягає в тому, що лізингодавець (на відміну від орендодавця) виступає як інвестор. Якщо орендодавець здає в оренду своє майно, то лізингодавець передає у лізинг майно, яке він спеціально придбав, як правило, за вказівкою майбутнього лізингоодержувача. Орендодавцю оренда забезпечує краще використання його майна. Для лізингодавця в наданні майна для використання полягає суть його бізнесу. Тобто діяльність лізингодавця полягає у фінансуванні тимчасового користування лізингоодержувачем майна через надання йому майнового кредиту. Роль лізингоодержувача є більш активною, ніж роль орендаря. На відміну від орендаря він наділяється правами й обов'язками, притаманними покупцеві. Хоча формально покупцем об'єкта лізингу є лізингодавець, при непрямому лізингу майно передається продавцем безпосередньо лізингоодержувачу, який здійснює всі процедури, пов'язані з прийманням майна.

До 2004 року в Україні діяв Закон «Про лізинг» №723/97-ВР від 16.12.97, згідно з яким лізинг поділявся на оперативний та фінансовий. У 2003 році був прийнятий Закон «Про фінансовий лізинг», норми якого регулюють лише поняття фінансового лізингу. Поняття «оперативний лізинг» залишилося тільки в податковому законодавстві, а його суть співпадає із суттю понять «оренда» та «прямий лізинг» Цивільного кодексу №435-IV від 16.01.2003. Таким чином, міжнародне поняття «оперативний лізинг» ідентичне українським термінам «оренда», «прямий лізинг» та «оперативний лізинг». Аналогом міжнародного поняття «фінансовий лізинг» є український термін «фінансовий лізинг», який є різновидом «непрямого лізингу».

Фінансовий лізинг – це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу, згідно з яким

лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингодержувачем специфікацій та умов і передати її в користування лізингодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі) [3]. Можна сформулювати специфічні ознаки фінансового лізингу, які фактично і відмежовують його від оперативного лізингу:

- трьохсторонній характер відносин – участь лізингодавця, лізингодержувача та продавця (постачальника);
- наявність комплексу договорів (щонайменше договору лізингу та договору купівлі–продажу);
- спеціальне придбання майна лізингодавцем для надання його у лізинг;
- активна роль лізингодержувача, якому надане право обрати предмет лізингу та його продавця;
- мінімальний строк лізингу, який становить один рік.

Відповідно до Закону України «Про фінансовий лізинг» «предметом лізингу може бути неспоживна річ, визначена індивідуальними ознаками та віднесена відповідно до законодавства до основних фондів». Неспоживна річ на відміну від споживної під час її використання не знищується повністю, та нею можна користуватись упродовж тривалого часу. Суб'єктами лізингу є лізингодавець, лізингодержувач, продавець (постачальник) та інші юридичні або фізичні особи, які можуть бути сторонами багатостороннього договору лізингу. Лізингодержувачем, так і продавцем (постачальником) предмету лізингу може бути як фізична, так і юридична особа. Проте лізингодавцем може бути тільки юридична особа.

Перед підприємницькою структурою, що прийняла рішення про розширення існуючого або запровадження нового виробництва, завжди постає проблема пошуку і використання найбільш дешевих способів фінансування капітальних вкладень. Великі потенційні можливості в цьому плані надає лізинг. Оптимальний спосіб фінансування має забезпечити підприємству мінімізацію витрат із придбання та використання обладнання впродовж терміну інвестиційного проекту з урахуванням часового чинника та механізму оподаткування.

Активне запровадження лізингових операцій сприяє оновленню основних фондів завдяки збільшенню доступу підприємств до зовнішніх джерел фінансування інвестицій, розвитку малого та середнього бізнесу завдяки більшій доступності лізингу в порівнянні з іншими інструментами запозичень. Розвиток лізингових відносин стимулює підвищення ефективності кредитної політики банків у результаті створення конкурентного середовища між джерелами фінансування та розвиток організованого вторинного ринку багатьох видів техніки.

У сучасних ринкових умовах лізинг розглядають як ефективний вид фінансування капітальних вкладень та форму реалізації промислової продукції.

Лізинг один із найпоширеніших у світовій практиці методів фінансування технічного оснащення та оновлення виробництва, який має давні традиції. У країнах із розвинутою ринковою економікою лізинг становить майже третину інвестицій в основні засоби, а в решті країн із високими показниками зростання – від 10 до 15% (в Україні лише 1,5%). Без інвестицій в оновлення основних засобів Україна не може сподіватися на соціальний та економічний розвиток. Неможливо підняти матеріальний добробут людей в умовах низької

продуктивності праці, неефективності виробництва, низької якості продукції. Інтеграція у ринки західноєвропейських країн також стає проблематичною, оскільки продукція вітчизняних підприємств не може конкурувати на зовнішніх ринках.

Незважаючи на активний розвиток фінансової системи, ринок лізингових послуг в Україні перебуває на стадії становлення. При цьому активізація лізингових операцій істотно впливає на розширення реального сектору економіки України. За 2012 рік в Україні зареєстровано 235 лізингодавців, але фактично з них працюють на ринку лізингових послуг не більше двадцяти.

Створені банками комерційні лізингові компанії і спеціалізовані відділи комерційних банків становлять найпотужнішу групу лізингових компаній, які активно функціонують на ринку лізингу в Україні. Доцільність створення лізингових компаній банками пояснюється тим, що для проведення лізингових операцій потрібні великі кошти для закупівлі сучасної техніки й устаткування. Комерційні банки мають необхідні ресурси, тому лізинговий бізнес міг би стати вигідною сферою вкладення капіталів і одержання додаткового прибутку.

При роботі зі своєю вповноваженою лізинговою компанією банк перекладає на неї все документальне та юридичне проведення угоди, а саме:

- аналіз бізнес–плану і фінансового стану потенційного лізингодержувача і його гаранта;
- оформлення контракту на постачання устаткування, договори лізингу і страхування, узгодження та затвердження графіка лізингових платежів;
- процедуру постачання устаткування і його митного оформлення;
- контроль за належною експлуатацією устаткування, фінансовим станом лізингодержувача після модернізації виробництва.

Ризиків для банку при проведенні ним лізингових операцій через свою лізингову компанію набагато менше, оскільки механізм лізингу передбачає право власності лізингової компанії на лізингове майно, яке може бути передане банку в заставу. Створення лізингової компанії не потребує значних витрат банку, оскільки немає вимог до мінімального розміру статутного фонду таких компаній і лізинговий бізнес не ліцензується.

Лізингова компанія, що перебуває у структурі банку, має суттєві переваги:

- можливість залучення пільгових кредитів для розширення своєї діяльності;
- можливість використання широкого спектру інструментів оптимізації комерційної діяльності, зокрема таких, як форфейтинг.

Українські банки на практиці частіше виступають засновниками власних лізингових компаній. Окремі банки реалізують лізингові проекти як кредитори, рідше як лізингодавці.

Процес підготовки та реалізації лізингових положень банком включає три етапи [5]:

1. Підготовка та обґрунтування лізингової угоди:
  - прийом заявки на лізингові послуги від клієнта;
  - визначення орієнтовної вартості лізингу;
  - аналіз документів, що характеризують фінансовий стан клієнта на час подання заявки;
  - аналіз бізнес–плану, поданого клієнтом;

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

– визначення потенційних можливостей клієнта щодо виконання платіжних зобов'язань за лізингом;

– складання замовлення-наряду, що подається постачальникові лізингодавцем;

– прийняття рішення про надання лізингових послуг.

2. Юридичне оформлення лізингової угоди (якщо прийнято рішення про її надання):

– підготовка та укладання угоди про надання кредиту для фінансування лізингової угоди (за необхідності);

– підготовка та укладання угоди купівлі-продажу з фірмою постачальником;

– підготовка та укладання лізингової угоди;

– підготовка та укладання угоди страхування майна – об'єкта лізингу;

– розробка плану реалізації лізингової угоди.

3. Моніторинг виконання лізингової угоди. На цьому етапі здійснюється експлуатація об'єкта лізингу. Лізингоодержувач забезпечує збереження лізингового майна, виконує роботи з утримання його в робочому стані, здійснює виплати лізингових платежів. На цьому етапі лізингові операції відображаються в бухгалтерському обліку та звітності, а після закінчення строку лізингу оформляються відносини щодо дальшого використання майна.

Серед лізингових компаній, які сьогодні працюють на українському ринку лізингу, можна виділити топ-8 компаній. Вони

активно поводять себе на ринку і залишаються в десятці лідерів уже декілька років підряд. Рейтинг лізингодавців за 2010–2013 роки, який проводить асоціація «Українське Об'єднання Лізингодавців», очолила компанія «ВТБ Лізинг Україна», друге місце посів «Райффайзен Лізинг Аваль» (табл. 1).

На кінець 2013 року три з восьми найбільших лізингових компаній показали від'ємний темп приросту відносно 2010 року, п'ять лізингових компаній, навпаки, продемонстрували значне зростання лізингового портфелю.

Слід зазначити, що жодна з лідерів лізингових компаній не є суто українськими. Наприклад, «ВТБ Лізинг Україна», яка вперше займає першу позицію рейтингу впродовж 2010–2013 років, є дочірньою компанією російської «ВТБ Лізинг». Також компаніями з іноземним капіталом є лідируючі «Райффайзен Лізинг Аваль», яка є дочірньою компанією «Райффайзен Банк Аваль» та «Райффайзен Лізинг Інтернаціональ» та «УніКредит Лізинг», яка входить до складу фінансової групи UniCredit Group і 100% акцій якої належать «УніКредит Лізинг» (Італія).

Кількість укладених договорів фінансового лізингу станом на кінець третього кварталу 2013 року збільшилася на 60% у порівнянні з 2010 роком (табл. 2). У вартісному вираженні обсяг договорів, укладених станом на кінець третього кварталу 2013 року, збільшився у порівнянні з 2010 роком майже в п'ять разів. Вартість діючих договорів фінансового

Таблиця 1. Топ-8 лізингових компаній України (рейтинг відносно розміру лізингового портфелю)

Компанія	2010, млн. грн.	2011, млн. грн.	2012, млн. грн.	2013, млн. грн.	Темп приросту, % 2010–2013
ВТБ Лізинг Україна	5230,27	4869,36	3505,03	2342,69	– 55,21
Райффайзен Лізинг Аваль	1329,86	1913,29	2004,80	2176,50	+ 66,66
УніКредит Лізинг	1462,60	1459,52	1415,13	1139,13	– 22,12
ІНГ Лізинг Україна	1420,00	1482,00	1336,70	719,10	– 49,36
ОТП Лізинг	131,46	756,89	1156,11	1992,06	+ 1415,34
Порше Лізинг Україна	229,83	363,83	546,44	691,60	+ 200,92
ALD Аотое/Перша лізингова компанія	294,60	336,00	466,32	598,91	+ 103,30
Сканія кредит Україна	238,68	138,60	350,00	389,00	+ 62,98

Джерело: [4].

Таблиця 2. Укладені договори фінансового лізингу

Договори фінансового лізингу	2010	2011	2012	2013 (за III кв.)
Кількість укладених договорів, шт.	5095	10906	10826	8147
Вартість укладених договорів, млрд. грн.	4,97	11,33	14,71	29,79
Кількість діючих договорів, шт.	78199	76307	85450	68247
Вартість діючих договорів, млрд. грн.	116,20	129,20	158,80	154,00

Джерело: [4].

Таблиця 3. Вартісний розподіл договорів фінансового лізингу за галузями, %

Галузь	2010	2011	2012	2013 (за III кв.)
Транспорт	59,36	57,40	58,09	72,09
Сільське господарство	12,99	14,23	19,04	11,99
Сфера послуг	4,97	6,16	4,79	1,85
Будівництво	8,26	6,71	5,00	2,29
Харчова промисловість	1,36	1,05	1,04	0,48
Добувна промисловість	1,13	0,90	2,53	5,68
Машинобудування	0,49	2,10	0,51	0,28
Металургія	1,10	0,34	0,32	0,14
Легка промисловість	0,27	0,26	0,17	0,20
Хімічна промисловість	0,29	0,26	0,20	0,06
Інше	9,79	10,58	8,31	4,93

Джерело: [4].

Таблиця 4. Вартісний розподіл договорів фінансового лізингу за видом обладнання, %

Вид обладнання	2010	2011	2012	2013 (за III кв.)
Транспорт	51,83	52,65	58,82	78,29
Техніка, машини та устаткування для сільського господарства	12,85	15,34	15,60	10,90
Комп'ютерна техніка та телекомунікаційне обладнання	5,57	6,22	4,67	1,65
Друкарське та поліграфічне обладнання	0,87	0,73	0,32	0,12
Торгівельне та банківське обладнання	0,07	0,09	0,11	0,07
Інше	28,82	24,98	20,49	8,96

Джерело: [4].

лізингу станом на кінець третього кварталу 2013 року збільшилася на 32,5% у порівнянні з 2010 роком. У кількісному вираженні обсяг діючих договорів на кінець 2010 року на 12,7% більше, ніж станом на кінець третього кварталу 2013 року. Спостерігається значне збільшення питомої ваги договорів строком дії від 5 до 10 та зменшення часток угод, що уклалися на інший строк.

Серед діючих договорів фінансового лізингу переважають угоди в галузі транспорту, сільського господарства, будівництва та сфери послуг (табл. 3). Уперше питома вага договорів у галузі добувної промисловості в 2013 році досягла 5,68%.

Згідно з вартісним розподілом діючих договорів фінансового лізингу на кінець періоду за видом обладнання найбільше в лізингу знаходиться транспорту, а також сільськогосподарської техніки та комп'ютерної техніки (табл. 4).

Основними джерелами фінансування лізингових операцій у поточному періоді були позичкові кошти, в тому числі банківські кредити. При цьому їхня питома вага збільшилася на 11,51%, а питома вага власних коштів лізингових компаній зменшилася на 11,44% (табл. 5).

Для розвитку банківської системи і економіки України взагалі лізинговий бізнес має особливе значення, оскільки він:

- є ефективною формою інвестування, через яку скорочується потреба у кредитах, використовується альтернативний шлях фінансування;
- сприяє розвитку конкуренції у сфері фінансових послуг;
- доповнює традиційні джерела фінансування, такі як пряме фінансування та кредитування, а в деяких випадках виступає альтернативною заміною;
- як форма інвестицій сприяє розвитку ринкової інфраструктури та сприяє розширенню зовнішньоекономічних зв'язків, оскільки банки та лізингові компанії взаємодіють із зарубіжними виробниками;
- може стимулювати виробничі інвестиції при високих ставках позичкових процентів.

Лізингова діяльність банків сприяє розвитку підприємництва в Україні:

- лізинг дає можливість почати справу, маючи лише частину коштів, необхідних для придбання приміщень та устаткування (майно), або розширити виробництво і налагодити обслуговування без великих одноразових витрат і необхідності залучення позикових коштів;

– витрати на придбання обладнання рівномірно розподіляються на весь термін дії договору. Вивільняються кошти для вкладення в інші види активів;

– не залучається позиковий капітал, і в балансі підприємства підтримується оптимальне співвідношення власного та позикового капіталів;

– придбання обладнання в лізинг дає можливість оновлення основних виробничих фондів;

– придбання устаткування в лізинг дозволяє рентабельним підприємствам суттєво зменшити базу оподаткування шляхом оптимізації податкових відрахувань;

– лізингові платежі, які сплачує підприємство, входять до собівартості продукції чи послуг і не оподатковуються. Після повної сплати вартості лізингового устаткування підприємство, як правило, стає його власником;

– отримання (при необхідності) додаткових послуг (інформаційних, консультативних, юридичних, повне технічне обслуговування обладнання, ремонт, страхування та ін.).

Використання лізингових операцій є привабливим фінансовим інструментом для суб'єктів господарювання і може стати базою для оновлення та поповнення їхніх основних фондів. Крім цього, лізинг сприймається як додаткове інвестування в підприємство, оскільки дозволяє користуватися основними фондами (машинами, обладнанням), вносячи періодичні фіксовані лізингові платежі. При цьому зберігаються необхідні підприємству обігові кошти. Можливості лізингу фахівцями оцінюються вище, ніж можливості банківського кредиту, оскільки лізинг – гнучка форма фінансування, яка піддається меншому нормативному регулюванню (обмеженням), ніж банківська справа.

Розвиток лізингу в Україні стримується низкою перешкод, які визначають операції лізингу як недостатньо принагідні та ризикові. Однією з таких перешкод є недосконалість чинного законодавства у сфері лізингу, зокрема вагомі розбіжності у трактуванні сутності лізингу, його форм та видів.

Багато проблем лізингового ринку України пов'язані з амортизацією об'єктів лізингу. Оскільки відповідно до законодавства строк фінансового лізингу має співпадати з терміном амортизації обладнання, яке є об'єктом такої лізингової угоди. Тривалі терміни амортизації виступають значною перешкодою для лізингових фірм та особливо для лізингоотримувачів, які бажають якнайшвидше викупити майно і

Таблиця 5. Структура джерел фінансування лізингових операцій, %

Види фінансування	2010	2011	2012	2013 (за III кв.)
Власні кошти	27,22	18,93	9,93	15,78
Позичкові кошти, в тому числі банківські кредити	72,67	80,82	89,89	84,18
Залучені кошти	0,11	0,25	0,18	0,14

Джерело: [4].

стати його власником. Встановлення залежності між операцією фінансового лізингу та терміном, упродовж якого амортизується 60 відсотків вартості об'єкта лізингу, знижує можливість суб'єктів лізингових відносин самостійно визначати термін дії договору лізингу. Але якщо в об'єкта лізингу залишкова вартість на момент закінчення договору лізингу є менша за 75 відсотків його первісної вартості, цей об'єкт не можна передати у фінансовий лізинг. Аналогічно об'єкти фінансового лізингу, вилучені лізингодавцями у неплатоспроможних лізингоодержувачів із залишковою вартістю, меншою за 75 відсотків їхньої первісної вартості, не можуть бути повторно передані у фінансовий лізинг.

Результатом обмеженого доступу вітчизняних лізингових компаній до дешевих фінансових ресурсів є висока вартість лізингових послуг. У результаті малі і середні підприємства майже не використовують переваги лізингу.

Успішному формуванню лізингових відносин в Україні перешкоджає незадовільний розмір стартового капіталу лізингових компаній, недостатня фінансова стійкість лізингодавців, слабкий розвиток інфраструктури ринку, нестабільна економічна ситуація в країні, незацікавленість банків у довгостроковому кредитуванні лізингових угод, відсутність стимулів та необізнаність суб'єктів господарювання у застосуванні лізингу, залежність вітчизняного лізингового ринку від імпорту, слабка державна підтримка, відсутність податкових пільг, обмеженість довгострокових фінансових ресурсів та їх висока вартість.

Шляхи вдосконалення механізмів здійснення операцій лізингу:

- узгодити вітчизняне законодавство із міжнародними нормами з питань функціонування ринку лізингу;
- скасувати економічно невиправдані терміни користування предметом лізингу, які залежать від строку користування об'єкта лізингу, терміну та норми його амортизації;
- надати право лізингодавцю вимагати повернення майна, переданого в лізинг, якщо лізингоодержувач не виконав умови договору лізингу. Лізингоодержувач у разі невиконання умов договору лізингу зобов'язаний відшкодувати збитки;
- зобов'язати лізингодавця повернути лізингоодержувачу витрати, пов'язані з поліпшенням та усуненням недоліків предмета договору лізингу;
- забезпечити лізингодавцю можливості для проведення перевірки умов використання та утримання предмета лізингу;

– розширити можливості лізингових відносин через укладення договорів сублізингу, що активізує підприємницьку ініціативу суб'єктів господарювання;

– надати лізингодавцю податкові пільги при купівлі вітчизняного обладнання;

– впроваджувати державні програми розвитку використання лізингу як джерела оновлення основних фондів;

– знизити вартість кредитів, що забезпечить ефективність лізингових операцій.

Висновки

Ринок лізингових послуг у країнах із розвинутою ринковою економікою набув значного поширення і є прогресивним засобом інвестування економіки. Реальної ефективності лізингу можна досягти лише за умови вигідного лізингового механізму для всіх учасників. Дослідження діяльності лізингових компаній показало, що лізинг є достатньо дієвим механізмом на шляху технічного забезпечення та модернізації реального сектору економіки України. В Україні ринок лізингових послуг ще не набув значного поширення і потребує передусім законодавчого врегулювання. Незважаючи на цілий ряд проблем, вітчизняний ринок лізингових послуг розвивається, накопичує досвід і позитивно впливає на інноваційно-інвестиційну діяльність в цілому.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України / Закон України №436-IV від 16.01.2003 [поточна редакція – від 24.07.2014, підстава 1508–18] [Електрон. ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/436-15
2. Закон України «Про оренду державного та комунального майна» №2269-XII від 10.04.92 [поточна редакція – від 26.09.2013, підстава 411–18] [Електрон. ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2269-12
3. Закон України «Про фінансовий лізинг» №723/97-ВР від 16.12.97 [поточна редакція – від 16.01.2004, підстава 1381–15] [Електрон. ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/723/97-вр
4. Асоціація «Українське об'єднання лізингодавців». Офіційний сайт / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.uul.com.ua/stat/>
5. Герасимович А.М. Лізингові операції: сутність, механізм проведення, оподаткування, облік, аналіз / А.М. Герасимович, І.А. Герасимович, Н.А. Морозова–Герасимович // *Фінанси, облік і аудит*. – 2009. – Вип. 13. – С. 184–197.

А.В. ЦИГАНЮК,

к.е.н., с.н.с., завідувач відділу регіональної політики,

Науково-дослідний економічний інститут Мінекономрозвитку і торгівлі України

Сучасні аспекти організації формування інвестиційних ресурсів аграрних підприємств

У статті досліджуються актуальні питання формування джерел інвестиційних ресурсів аграрних підприємств. При цьому особливу увагу приділено специфіці функцій фінансових капіталовкладень, що обумовлена техніко-економічними особливостями сільськогосподарського виробництва.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, залучення інвестицій, розвиток АПК, випуск продукції, державне регулювання, інвестиційний клімат.